List 24. **NOVICE** Tečaj XXVIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 15. junija 1870.

Gospodarske stvari.

Sporočilo o predivstvu.

(Konec.)

Pri tem pa naj bo naša skrb, da izdelovalnice sosebno sprvega ne bodo preskopo ravnale s kmetom, ampak po previdnosti in pravici, da bo dobiček na vse strani v pravi razmeri.

Da se že naprej vidi, kakošnega izdelka in pridelka smemo pričakovati od našega navadnega lanú in pa da se razvidi, kako bi se dalo shajati, zato sem jaz za zdaj v poskušnjo napravil terilnico na roke, enako uni na Schönberški kmetijski učilnici; dalje sem napravil belgijske mahalne stole; al ker se predivo na teh stolih sila počasi izdeluje, zato sem napravil mahalnico tako, ki smo jih videli v izdelovalnici na Šlezkem, samo s tem razločkom, da tam jih voda goni, ta pa se z roko žene.

Za daljno poskušanje prediva je potreben tudi greben, toda za to naši navadni grebeni spet niso. Ker pa grebeni, ki jih imajo v Moravskih predivnicah, in ki jih dobivajo iz Pruskega, na mestu veljajo po 8 tolarjev brez cola in vožnine, zato sem jaz najpotrebnejša dva grebena tukaj napravil taka, kakoršni so uni, da se more predivo za poskušnjo izdelati. (Tukaj moram opomniti, da za prodaj ni potreba prediva mikati).

Jaz sem dozdaj samo poskušal izdelovati lan in konoplje, pripravljene po stari navadi. Za zdaj moram reči, kar se že sploh vé, da iz lanú po stari šegi napravljenega se ne dobí predivo, ki bi popolnoma vstrezalo vsem tirjatvam tanjčice. Pa vendar se tudi iz takega lanú, izdelanega po Belgiškem načinu, napravi že veliko boljše predivo, kot po navadnem izdelovanji. Skušnje pa tudi kažejo, da potrebuje in zahteva naš lan mnogo drugačnega izdelovanja, kot pa uni, ki smo ga imeli na Moravskem.

Kedar prevzamemo ves opravek z lanom v svoje roke, takrat se nadjam tudi iz našega domačega lanú še mnogo boljših poskušenj in izdelkov.

Preostaja mi še svoje mnenje izgovoriti o neki drugi jako važni stvari za splošni napredek v predivstvu, namreč o sejanji, obdelovanji in pridelovanji lanú.

Ce hočemo izvrstno predivo napravljati, moramo skrbeti, kar sem že prej omenil, da bomo tudi izvrsten lan pridelovali. Res je, da za dober lan je treba tudi dobrega semena; al samo s semenom še ni vse opravljeno. — Treba je vedeti, kako se pripravi polje za to, kakošen gnoj je najboljši, kako se seje, obdeljuje, kakošen upliv ima pri tem vreme, podnebje itd. Te in še mnogo drugih rečí je potreba dobro vedeti, če se hoče napredovati. Mi smo se sicer učili predivstva, toda praktično smo se pečali le z izdelovanjem prediva, ne pa pridelovanjem lanú. Imeli smo nekoliko teoretičnega poduka tudi v tem, pa okoliščine in čas niso bili taki, da bi se bili mogli vsega tega popolnoma naučiti.

Treba bo za to spet v druge dežele pogledati, in sicer v Belgijo, kjer je predivstvo na taki stopinji, da je še dosedaj ni dosegla nobena druga dežela. Vse dežele, ki so hotele predivstvo povzdigniti, so se zato ozirale v Belgijo in pošiljale bistroumne poslanike tje, da so se učili predivo pripravljati. Način pridelovanja prediva, kakor se je razvil v središču Belgiškega predivstva v okolici Kortriski, o reki Leji, je tako dovršen, razun tako imenovanega batista, da ga posnemljejo vse druge dežele. Najviši stopinjo v tem posnemanji je že dosegla Irska, za njo Prusija, toda ta ne v obširnem okrožji.

Zato bi bilo sila koristno, da bi tudi naša sl. kmetijska družba še poslala sčasoma nekaj umnih in bistrih kmetovalcev v Belgijo v okolico Kortrijsko (Kortryk) posebno za to, da se navadijo pridelovanja lanú po tamošnjem načinu, kar nam je tudi g. učitelj v Schönbergu posebno priporočal, zraven pa da tudi vidijo, kako tam predivo izdeljujejo. Čeravno poskušajo drugè dežele, pri nas posebno Pemska in Moravska, Belgiški način pridelovanja in izdelovanja, vendar so ti dežele proti Belgiji le še slaba podoba, kakor nam je rekel g. učitelj Belgijanec.

Res, da imamo za to tudi dobre knjige, vendar se pa v tej reči s samimi knjigami ne dá toliko doseči kot s praktičnim učenjem in skušnjo.

Praktičnih skušenj o pridelovanji žlahnega prediva je pri nas posebno zato potreba, ker imamo sedaj tako različen lan, da nikjer tako. In ravno to mi daje povod, da moram priporočati uno; zato bom poskusil to bolj na drobno opisati:

Vsak kraj in vsaka dežela ima nekoliko drugačne lastnosti, pa malo je dežel, da bi imele tako različno podnebje, ko naši slovenski kraji. Mi sejemo troje različne sorte lan. Prvega spomladnega, ali, kakor pravijo, jarega, meseca malega travna, enako kakor po drugih deželah; potem ga sejemo konec rožnika do sred malega srpana, in ta je letni; slednjič ga sejemo v drugi polovici vélikega srpana za prihodnje leto in ta je zimski. Razume se, da mora biti tudi za vsako setev lastno seme.

Pri tem je še ta težava, da povsod ne storí vsaka sorta, vendar ena pa skor v vsakem kraji. Kjer na priliko plenja spomladni, tam ne stori tako rad zimski, kjer pa zimski dobro storí, pa nerad plenja spomladni; če pa teh dveh nobeden ne, tam pa ugaja letnemu. Do sedaj vemo od tega le to, da zimski je najmočneji,

toda nekoliko ostreji in debeleji, kot spomladni, letni pa je najtanji, toda nekoliko manj močan kot uni.

Kar zadeva krajne razmere v tem, kolikor mi je do zdaj znano, prevaguje zimski lan po vseh krajih hribovske lege ob štajarski meji od Karavank do Save, ter se razprostira tudi niže po Dolenskem, kjer mi pa obnebje ni znano. Tukaj stori zimski lan, če ne pozebe (kakor žalibog! letos) prav dobro, spomladni pa, z malimi izjemki nekterih najviših in pa senčnih leg, tako slabo, da skor ni vredno v misel jemati ga. Nasproti pa spomladni lan dobro plenja v celem Posavji in tem bližnjih krajih, med tem ko v Savinski dolini, na pr. dobro plenja letni lan in konoplja. Poslednja tudi na ljubljanskem mahu. *)

V Belgiji in po druzih deželah, kjer predivstvo cvetè, sejejo samo spomladni lan, in predilnice zahtevajo predivo, ki je močno pa tudi tanko, zato jim bo naše sicer močno ozimno predivo, če se ne bi dalo zboljšati, predebelo in ostro, naše tanko letno bo pa morebiti premalo močno. Zato bomo morali skrbeti, da bomo na eni strani, kolikor bo mogoče, sejali le spomladni žlahni lan, iz kterega bomo najgotovejše tako predivo pridelali, da bo podobno Belgijskemu; na drugi strani pa, da bomo v krajih, kjer bi spomladni lan ne hotel storiti, poskušali, kako bi se iz našega zimskega lanú napravilo tanko predivo. Omeniti moram tukaj prijazno, da ravno v tem se jaz ne zlagam z gosp. R. Dolenc-em, ki v lanskem občnem zboru kmetijske družbe ni bil za zboljšanje zimskega lanú, kajti v krajih, kjer bi se primerilo, da bi spomladni lan nikakor ne hotel rasti, bila bi to neogibna potreba.

Upati se vendar sme, da, kjer sta zemlja in podnebje taka, da zdaj sploh lan raste, naj že ta ali una sorta, se bo sčasoma in z umnim obdelovanjem toliko napredovalo, da bo povsod storila tista sorta, ki najboljše predivo dá, in ta je povsod le spomladna setev. Le spomladni lan dá predivo, ki zadostuje vsem tirjatvam. Vredno je sicer poskušati, pa brž ko ne bo vendar lože žlahni in izvirni spomladni lan vpeljati, da bo povsod rastel, kot pa zimskega spomladnemu enakega napraviti. Vendar pa tudi o tem le skušnja veljá!

Iz teh posebnosti pri nas je razvidno, da je treba nam, če hočemo naglo in dobro napredovati, dobro izurjenih močí. V izdelovanji prediva smo že izurjeni za našo deželo, čeravno ne moremo konkurirati še z Belgijo. Kar pa zadene pridelovanje in obdelovanje lanú, pa jih še nimamo. Se vé da sčasoma bi že tudi v tem naprej prišli, vendar pa bolj počasi, kot pa če bi imeli skušene možé. Zato pa bi po moji misli ne trebalo prej tje hoditi, kakor da bomo imeli že tudi domače poskušnje o izvirnem semenu, lanú in predivu. S tem mislim je oprt tudi moj tretji nasvet.

Zato še enkrat ob kratkem priporočam in svetujem:

prvič, naj se po vsi moči dela na to, da se brž ko brž napravi v središču dežele popolna kmetijska učilnica v pospeh splošnega kmetijstva;

drugič, naj se na vso moč skrbí in pripomore, da se napravijo izdelovalnice za predivo, v pospeh umnega predivstva;

tretjič, naj se skrbí, da se še pošljejo ob svojem času umni in bistri kmetovalci v Belgijo, pozorišče umnega predivstva, da se praktično naučé, kako tam lan prideljujejo in predivo pripravljajo in potem ta nauk širijo po naši domovini.

Naša skrb pa bo, da dosedaj pridobljeno znanje v tem po vsi moči obračamo na to, da začnemo napredovati v kmetijstvu sploh in v predivstvu posebej, ter tako pripomoremo vložiti podlago blagostanju naroda našega, če Bog dá!

Andrej Piskar.

*) Dobro bi bilo, da bi domorodci, kterim je mar za napredek, v krajih, kjer se lan bolj prideljuje, nam natanko popisali: koliko lanú in kakošnega se pridela v tistem kraji, ter kakošne so sicer okoliščine. To bi tudi, vendar nekoliko teže, storile kmetijske podružnice; najlože pa še popotni učitelj za predivstvo, če ga dobimo.

Národne stvari.

Kako je v Istri?

—k. Lahi delé Istro na dvoje: na politično in na fizično (naravsko).

Politična Istra ima 6 političnih okrajev, in ti so: Kopar, Poreč, Pul, Pazin, Mali Lušin in Volosko. Lahom je pa malo mar za politično Istro, ker so prepričani, da bi je vzdržati ne mogli. Izmislili so si tedaj fizično Istro, iz ktere so izključeni: 1) prebivalci kvarnarskih otokov, 2) Liburnjani od Raše do Reke, 3) Novogradjani in Jelšanci, kajti ti so zgolj Slovani brez kapljice laške krví. Mesto teh vpletajo laški zgodovinarji Tržačane v fizično Istro, kajti Tržačani so jim potrebni; brez njih ne bi mogli podaviti ostalih Slovanov v fizični Istri.

Oglejmo si zdaj Istro, kakoršna je v resnici. Trst ne spada k nam, zakaj on ima vlastit položaj, vlastite namene in vlastit deželen zbor. K Istri tudi ne brojim kvarnarskih otokov, dasiravno so slovanski, kajti kri in zgodovina jih vežete k Dalmaciji.

Naša Istra ima tedaj sledeče meje: Od Trsta ob morski obali vse do Reke, a od Reke nazaj do Trsta po reški cesti, ktera nas politično od Slovencev deli.

V Istri je 20 dekanij s sledečimi prebivalci:

1. Dolina:	Slovanov	10.288;	Lahov	nič
2. Jelšane:	„	22.111;	„	nič
3. Kastav:	„	23.234;	„	nič
4. Pazin:	„	12.000;	„	981
5. Pičan:	„	8.395;	„	415
6. Kršan:	„	8.991;	„	nič
7. Buzet:	„	13.278;	„	680
8. Oprto:	„	5.693;	„	2.202
9. Umag:	„	4.786;	„	6.912
10. Kopar:	„	3.350;	„	10.530
11. Piran:	„	1.857;	„	13.292
12. Krkavci:	„	7.048;	„	nič
13. Osap:	„	6.974;	„	nič
14. Poreč:	„	5.298;	„	4.130
15. Rovinj:	„	400;	„	12.734
16. Kanfanar:	„	4.448;	„	400
17. Motavun:	„	6.861;	„	2.776
18. Pul	„	5.407;	„	1.701
19. Dinjan:	„	4.511;	„	5.303
20. Labin:	„	6.790;	„	2.089
Skupaj:	Slovanov	161.721;	Lahov	64.148

Izpustil sem več tisučev tujcev v Pulu, ker jih po narodnosti razsoditi ne morem. Res je tudi, da med isterskimi Slovani jih je mnogo uže poitalijančenih; ali ako jih računimo tudi na 10.000, ostane vendar-le ogromna večina čisto slovanska. Deliti pa omenjene Slovane na dve družini, to je, na slovensko in na srbo-hrvatsko je težko in tudi politično nezrelo, kajti isterski Slovani moramo deliti enako osodo z našimi brati Slovenci, ali pa propademo gotovo. Pustimo tedaj geografična imena: Kranjec, Štajerc, Hrvat, kajti zasejal jih je vrag med nas, da bi se bolje klali. Kajkavci, to je, Slovenci, kterih je v Istri najmanj polovica, in Čakavci, to je, Hrvatje činimo eno samo slovansko celoto.

Sloga nam je posebno zdaj potrebna, ko se bližajo volitve novih deželnih poslancev.

Slovensko slovstvo.

* „*Slovenska Talija*“, zbirka dramatičnih del in iger, ktero izdaja dramatično društvo, je zopet prišla na svitlo v 5 vezkih. S to zbirko je ustreglo društvo prav izdatno potrebam slovenskih čitalnic po deželi, kterih nektere prav marljivo gojé dramatično umetnost. Predno se ozremo na nove vezke, naj na kratko omenjamo še enkrat poprejšnjih vezkov, ki so bili deloma tudi v „Novicah“ že naznanjeni.

Na prodaj imajo „Slovensko Talijo“ v Ljubljani Češko in Till, Giontini, Hohn, Klerr, Lercher; v Celovci: Liegel; v Kranji: Reš; v Novem mestu: Tandler, Vepustek; v Celji: Sohar; v Mariboru: Leyrer; v Gradci: Leuschner in Lubensky; v Gorici: Sohar; v Trstu: Schimpf; v Zagrebu: Galac.

1. vezek: Priročna knjiga za gledališke diletante, posebno za ravnatelje igrokazov ter prijatelje slovenske dramatike sploh. Prav živo moremo priporočati to knjižico posebno vsem tistim, kterim je namenjena v prvej vrsti. Na 172 straneh podaja prav zanimivega in poučnega blagá obilo v 4 razdelkih, ki obsegajo te-le članke: „Zgodovina gledališke umetnosti pri raznih narodih“, s posebnim ozirom na Slovane, podaja na 52 straneh prav zanimive črtice o razvoji dramatike; daljni članki so: „O važnosti gledišča sploh, posebno pa narodnega“. — „Je li res težko, napraviti diletantiško gledišče?“ — „Dramatično društvo in njegov namen“ in „pravila dram. društva“. Drugi razdelek podajo praktične navade, kako ravnati pri stavljenji in vzdržavanji diletantiškega gledišča v člankih: „O napravi gledišča“; o„ razdavanji nalog“; „o vajah“; „o mimiki“; „o deklamaciji na gledišči in pri besedah“; „o oblekah in oblačenji“; „o ličenji obraza ali maskovanji“. V tretjem razdelku nahajamo: „Govor pri zabavi po prvem občnem zboru dram. društva“; „prolog pri odporu gledišča“ in tri dram. prizore posebno pripravne za slavnostne predstave, namreč: „Rodoljubja zmaga“; „Slovenija oživljena“; „Krst pri Savici“. Četrti razdelek obsega: „Imenik slovenskih gledišk igrokazov“, ki utegne posebno ustreči čitalnicam pri izbiranji iger, in „pregled krajev, kjer so se že igrali slovenski igrokazi“. Ta bogati in mnogovrstni obsežek bode gotovo najbolje priporočal to knjižico, kterej je cena le 50 kr.

2. vezek. „Ultra“. Veseloigra v 1 dejanji po češkem. „Na mostu“. Burka v 1 dejanji po češkem. Obe igri ste bili že igrani z dobrim vspehom.

3. vezek. „Mlinar in njegova hči“. Žalostna igra v 5 dejanjih po znani nemški igri. O teh dveh vezkih je bilo že govorjeno.

4. vezek. „Dobro jutro“. Vesela igra s petjem v 2 dejanjih, po češkem. — „Bog Vas sprimi!“ Vesela igra v 1 dejanji. Obe igri se lahko daste predstavljati na vsakem odru in potrebuje prva 5 moških in 3 ženske osobe, druga 2 moške in 2 ženske osobe.

5. vezek. „To sem bil jaz“. Šaloigra v 1 dejanji. Prav dobra igra, ki ne potrebuje več nego 2 moški in 3 ženske osobe. — „Ravni pot najboljši pot“. Veseloigra v 1 dejanji s prav dobrim vspehom v ljubljanski čitalnici in drugod igrana potrebuje 5 moških in 2 ženski osobi.

6. vezek. „Gospod Čapek“. Veseloigra v 1 dejanji po poljskem, potrebuje 5 moških, 2 ženski in nekaj stranskih osob. — „Belin“, opereta v 1 dejanji, historično imenitna.

7. vezek. „Oproščeni jetnik“. Šaloigra v 1 dejanji. Ta igra, ki potrebuje 9 moških osob, je posebno pripravna za predstave g. dijakov v šolskih počitnicah, ali pa za kraje, kjer je težko dobiti ženske igralke. — „Ženin od gladi“. Vesela igra v 1 dejanji po češkem za 5 moških in 2 ženski osobi.

Cena vezkom 2—7 je samo po 25 kr.

(Konec prihodnjič.)

Kako se vêsti pri volitvah.

Da odgovorimo na neka vprašanja, ki so nam zastran volitvene pravice došla, omenimo našim dragim domorodcem neke reči, na ktere naj se pri teh volitvah pazi.

1. Vsak volilec, kedar pojde volit, naj vzame svojo izkaznico (legitimacijo) seboj. Ako bi je po kakem naključji zgubil, naj se oglasi pred volitvijo pri c. k. okrajnem poglavarstvu, ktero jo je izdalo, za drugo.

2. Vsak volilec mora sam volit priti, in ne sme koga druzega namesto sebe pošiljati.

Od tega so vendar s pogledom na §. 13 a) in b) deželnega volitvenika in na §§. 4. 5. in 6. občinskega volitvenika za mesta in trge zunaj Ljubljane in za deželo ti-le izjemki: a) Nesamostojni ljudje, ki pa imajo pravico, voliti t. j. ki dotični znesek direktnega davka plačujejo, volijo po svojih postavnih zastopnikih, tedaj pod jerobstvom in pod skrbstvom stoječi po svojih jerobih in skrbnikih. Ime jerobovo in skrknikovo se postavi tudi v glasovni imenik. b) Tudi samostojne ženske morajo same volit priti; le zakonskim ženam je dopuščeno, da lahko volijo po svojih možeh. c) Za skupščine (korporacije), društva in družbe volijo tisti, ki jih po postavi zastopajo, ali pa tisti, ktere ti zastopniki pooblastijo. Ako je kdo od več korporacij ali društev zastopnik, sme toliko glasov oddati, kolikor korporacij ali društev namestuje. Pooblastil pa ne sme nihče več, ko eno samo sprejeti. Ime zastopnikovo in pooblaščenčevo pride v glasovni imenik in pooblastilo se zapisniku priloži.

Naj odgovorimo zdaj še na neka druga vprašanja.

1. Ako je kdo zastopnik od kake korporacije, na priliko, cerkve itd., pa ima ob enem tudi še sam svoje posebno posestvo, od kterega toliko davka plačuje, da ima volilno pravico, ali sme dva glasova oddati? Po naši misli ni dvombe, da sme.

2. Kdo voli za cerkve in ubožke kase, ako toliko davka plačujejo, kar ga je treba za volilno pravico? — Tisti, ki jih po postavi zastopa, to je, cerkveni predstojnik (župnik ali fajmošter) ali kogar on za to pooblasti.

3. Ali imajo tiste korporacije (cerkve itd.), ki imajo državne ali deželne obligacije, od kterih s tem plačujejo davek, da se jim 21%, dotično 10% od kupona utrguje, volilno pravico, če plačujejo, kar je zanjo treba? Mi mislimo, da, — ker postava ta odbitek od kupona izrekoma davek in sicer davek od prihodka imenuje.

Da pa ta pravica obvelja, je neobhodno potreba, da je korporacija med občinske volilce (v volilski imenik) vpisana. Ako se to do zdaj še ni zgodilo, naj se ta vpis pri županstvu, kteremu korporacija podpada, brž zahteva (reklamira), in potem skrbi, da popravek pride tudi v volilski imenik, ki se napravi za deželne volitve. Ako županstvo vpis odreče, gre pritožba do c. k. okrajnega glavarstva.

Reklamacija naj se brž ko brž zgodi, da se pred volitvijo deželnega poslanca dožene.

To, dragi domorodci, priporočamo vaši pazljivosti in vaši skrbi.

---

*

Mnogovrstne novice.

* *Velika imenitnost deželá česke krone.* Dr. L. Rieger je v neki spomenici, ki jo je v francoskem jeziku o deželah česke krone že prejšnji čas spisal a ne za javnost, pa je vendar perfidno na javnost prišla, zgodovinsko in statistično razložil vse razmere teh deželá, ki spadajo pod tako imenovano česko krono in so pemska, moravska in šlezka dežela. Glavni namen te spomenice je dokazati, da če dežele ogerske krone so po dvalizmu postale samostojna država, ktera se z druzimi deželami našega cesarstva le na tanki nitki skup drží, in da mi plačujemo 70 odstotkov, Ogri pa le 30 za skupne stroške, imajo dežele česke krone tem večo pravico zahtevati taisto kakor ogerske. Tudi pemski narod je na svojem deželnem zboru leta 1526. prostovoljno Ferdinanda I. Habsburškega poklical na prestol pemske države in Ferdinand I. je potem kot pemski kralj prisegel za-se in za svoje naslednike, da temu kraljestvu ohrani samostojnost, vse in privilegije, ki mu jih je deželni zbor napisal v 21 točkah. — Ko dr. Rieger popisuje prednost pemske dežele v vsacem oziru pred vsemi druzimi, našteva bogastvo in napredek njene obrtnije itd., pride tudi do tega, da po vladnih statističnih spisih našteva, koliko pemska dežela sama gruntnega davka plačuje, namreč 33 milijonov frankov. Na vsako glavo pride na Pemskem po 10 frankov direktnih, in po 15 frankov indirektnih davkov, na Ogerskem pa unih le 5, teh pa 8 frankov. Pri tej priliki razlaga, da za geografično štirjaško miljo na Pemskem plačujejo zemljiškega davka 32.294 frankov, na Moravskem 31.233, doljna Avstrija z Dunajem vred 23.938, Galicija 6605, — ogerske dežele le 10.364 frankov. — Naposled pride v svojem spisu dr. Rieger tudi na to, da našteva, po koliko vojakov dajejo različne dežele avstrijski armadi, in sicer jih dadó Slovani 289.500, Nemci 150.000, Magjari 70.000. Iz neogerskih dežel samih jih dadó Nemci le 119.000, Slovani pa 204.000. Po različnosti dežel jih vsi Nemci skupaj dadó 150.000, Pemci, Moravci in Slovaki 116.000, Magjari 70.500, Hrvati, Srbi in Dalmatinci 57.000, Rusini 54.000, Rumuni 47.500, Poljaki 42.500, Slovenci 20.000, judje 9850, cigani 2950, Armenci 845.

Iz tega se očitno vidi, kakošen majhen drobiž so Magjari v vsem, pa tudi Poljaki, in vendar se je unim že posebna pogača pekla, tem pa se še le hoče!

* *Slaba letina na Laškem.* Iz Fiorence se 29. maja tako-le piše: Vročina velika, ktera že čez tri tedne kakor svinčena plošča na veči del laške zemlje pritiska, je pokončala še to malo upanje na dobro letino, ki nam je ostalo čez grozno sušo meseca aprila (vélicega travna). Na več krajih je strašno videti, kako so obupali kmetje! Če tudi zdaj še kaj dežja pride, težko, da nam kaj pomaga, kajti vsi sadeži in žita so zveneli do korenine.

Dopisi.

V Tominu, 12. junija. V 66. listu „Slov. Naroda“ smo brali dopis iz Tomina (ki pa je bil spisan v Gorici), v kterem nam dopisnik pripoveduje, da naši „vladni“ možje bar. Pino, Winkler, Marušič, grof Pace, dr. Doljak stikajo kaj čvrsto glavice skupaj in spletajo mreže, v ktere bi Slovence vjeli, da namreč (kakor je dopisnik „iz zanesljivih virov“ pozvedel) nameravajo Slovencem nič manj ko 5 (če ne več) c. k. poslancev na vrat obesti, zraven teh pa tudi še enega Italijana, sedanjega deželnega glavarja grofa Viljema Pace-ta. Nočem tukaj preiskovati tistih zanesljivih virov, iz kterih je dopisnik zajemal to, kar je oznanil; saj vidijo naši volilci sami, kdo jih bolj nadleguje, kdo se jim z večo sitnostjo ponuja, kdo več mrež razpenja, da bi jih vlovil, namreč ali vladni, ali tako imenovani „neodvisni“ možje. Hotel sem za pero prijeti le zato, da pojasnim nekoliko to, kar piše goriški dopisnik o grofu Pace-tu. On pravi, da bi po nobenem načinu ne mogel volilcem Pace-ta priporočati, kjer je 1. Italijan, 2. vladen, 3. se niti ne naklanja na federalistično stran, dasiravno se je (tako dopisnik dostavlja) Pace nam Slovencem vsigdar pravičnega skazal in ga mi zarad tega visoko spoštujemo in mu bomo tudi vedno hvaležnost v srcu ohranili. — Ozrimo se nekoliko po deželah, kjer Slovenci bivajo, in vprašajmo: kteri izmed deželnih glavarjev je tako pravice Slovencev spoštoval kakor Pace, ki je Italijan, in je bil od Italijanov v deželni zbor izvoljen. Zdi se mi, da bi bil dopisnik „svoje visoko spoštovanje in srčno hvaležnost“ do Pace-ta bolje skazal, ako bi bil premišljeval vse, kar je Pace za Slovence storil in potem — molčal. Leta 1860. v nekdanje pomnoženo državno svetovalstvo na Dunaji poklican je Pace, bistra glava, kmalu videl, da se vsa Avstrija ne da vstrojiti po enem kopitu, in držal se je one stranke, ki je povdarjala avtonomijo posameznih avstrijskih deželá. Ko je šlo v našem deželnem zboru za prenaredbe volitnega reda, brez kterega bi mi Slovenci še dan današnji bili v manjšini, da ne bi si mogli pomagati, je nam, potem ko je dr. Doljak na našo stran stopil, manjkal še en glas za zmago; Pace, pravični mož, nam ga je, vsemu uporu italijanske stranke ukljub, radevoljno dal. Od prvega začetka bilo je že Pace-tovo vodilo, in tega se vedno drži, da to, kar gre Italijanom, gre tudi Slovencem. Le ker je tak mož bil predsednik deželnemu odboru, bilo je mogoče, v prvi deželni urad za Slovence slovenski jezik koj vpeljati, ki je potem kmalu tudi uradni jezik slovenskih županij postal. Slovenci so v deželnem le pravične reči zahtevali; Pace jih je vselej podpiral. V zadnji sesiji je z nami zoper direktne volitve za državni zbor glasoval, kar gotovo ni bilo vladi po všeči. Tudi v materijalnih zadevah so Pacetu Italijani in Slovenci bili vselej enako dragi. Njegova veljavna beseda je vsak čas veliko pripomogla, da smo mi za naše ceste in druge potrebe marsikako zdatno pomoč dobili. Za železnico po Sočki dolini ni lahko kdo bolj vnet kakor Pace, ki je bil prvosednik posebnega odbora vstanovljenega za to železnico, in ki je lansko leto peljal deputacijo goriških veljakov k cesarju, da bi za-njo prosili. Z eno besedo, že 9 let skrbi Pace v deželnem zboru za nas, in skrbi tako, da je zaradi Slovencev, ki jim je hotel biti pravičen, ob vso popularnost pri svojih rojakih prišel, tako, da ga Italijani nočejo več v deželni zbor voliti. „Narodov“ dopisnik imenuje Pace-ta vladnega moža, dvomi torej nad njegovim značajem. Kdo pa je ta dopisnik? Jaz bi rad privoščil njemu le nekoliko od Pace-tovega značaja. On zameta Paceta ker je Italijan. Pa kdo naših Slovencev je za nas več storil, in kdo misli, da bo v stanu prihodnjič za nas več storiti, ko Pace? Naj se oglasi! Italijani nočejo več voliti Pace-ta, ker je tudi za Slovence skrbel, in Slovenci bi morali po dopisnikovem svetu Pace-tu vedno hvaležnost v srcu ohraniti,“ pa z Italijani potegniti in Pace-ta, pravičnega glavarja, iz deželnega zbora pahniti ter položiti osodo Slovencev v roke novega glavarja, ki ga še ne poznamo! Kam vendar zabredejo naši prebrisani „neodvisni“ politikarji! Sram jih bodi, ki hočejo tako za blagostanje Slovencev skrbeti.

Winkler.

Iz Gorice 7. junija. — 2. dan t. m. je društvo „Soča“ imelo sejo zarad volitve deželnih poslancev, izvoljeni so bili sledeči kandidatje: Za Kras dr. Abram

in posestnik župan Šuc iz Pliskovce, za okolico goriško dr. Lavrič in posestnik Fagenel, podžupan iz Oseka, za Tomin dr. Tonkli in Lapanja, župan na Ponikvah, za trge s Tomina Winkler.

Iz Istre 10. junija. — Volitve novih deželnih poslancev so tudi pri nas pred durmi. Sloga tudi nam mora biti zvezda, ki nas vodi, da dobimo v zbor možé, ki bodo krepko branili pravice naroda slovanskega, kterega je v Istri skoro za 2 tretjini več kakor Laha. *) Delali bodo zoper nas Lahi in gotovo tudi vlada; ne držimo tedaj križem rók, da se nam na večno sramoto ne dogodi kakor v poprejšnjih letih, ko smo imeli v deželnem zboru samo enega narodnega poslanca! — Duhovni, vi ste edini prijatelji zapuščenemu narodu v Istri; delajte tedaj brez straha, da dobimo v deželni zbor možé, od kterih smo prepričani, da bodo delali v dušni in telesni blagor po krivici zatiranih Istranov.

V koparskem okraji bo tudi v prihodnje kandidiral France Ravnik, dozdaj deželni poslanec, izvrsten in za važni poklic ves sposoben rodoljub; za Liburnijo pa, ki bo volila tri poslance na Volovskem, naj se volijo: Tone Rubeša, glavar v Kastvu, Urban Golmajer, župnik v Beršeču, France Marot, posestnik v Spinčićih. — Za ostalo Istro in kvarnarske otoke prosimo, da kmalu naznani list „Naša Sloga" v Trstu dober imenik prihodnjih poslancev.

V Pulji 5. junija. — V Istri so prevzeli zastop „Slavije" naslednji gospodje: France Čuk, trgovec v Dolini, Gustav Grosman, učitelj v Ospu, Ivan Benko, učitelj v Pasji vasi, Anton Žajdela, duh. pomočnik v Šterni, France Matičič, duhovni pomočnik v Završji, Franjo Uršič, učitelj v Žiminji, Jože Lilek, duhovni pomočnik v Ranfanaru, Tone Čargo, učitelj v Vrbanu, Ivan Živko Mrgolić, pop v Sajinah, Ivan Ljubotina (Srb), trgovec v Peroju, Anton Pavlin, učitelj v Medolini, in Franjo Strnad, učitelj v Valtuzji. Živela slavjanska vzajemnost! Ivan Jereb.

Na Krku dne 7. junija —r—. Prebivalci kvarnerskih otokov, smo skoraj od vseh naših sobratov pozabljeni; Istranom smo predaleč, a Hrvatom sicer blizo, vendar jim ni mar za nas. Tako živimo tu sami za-se. Malokedaj se prikaže kaka barka v naše zalive. Akoravno smo pozabljeni od ljudí, vendar Bog še na nas misli, ki nam je letos zopet drevje in polje obilno blagoslovil. Češnje so dozorele, tudi smokve že rumené. Tudi oljke obetajo, kakor cvet kaže, obilnega sadú. Če bo vse tako obrodilo, kakor kaže, nam ne bo treba gledati na morje, kje prinese kaka barka potrebnega živeža za debele denarje, ampak bomo še mi odpošiljali.

Iz Štajarskega. (*Slovenski kandidati na dolnjem Štajarskem.*) Centralni volilni odbor priporoča sledeče kandidate: Za volilni okraj brežki, kozijanski in sevniški g. A. Lenčeka, posestnika v Blanci; — za volilni okraj celjski, konjiški, šmarski, gorenjegrajski gg. dr. Ferd. Dominkuša, posestnika in odvetnika v Mariboru, in dr. J. Vošnjaka, posestnika in zdravnika v Šmarji; — za volilni okraj mariborski, slovenjebistriški in št. lenarski gg. dr. F. Radey-a, posestnika in c. k. notarja v Mariboru, in dr. J. Srnec-a, posestnika in odvetnika v Mariboru; — za volilni okraj ljutomerski, gorenje-radgonski in ormužki g. J. Kukoveca, posestnika v Ljutomeru; — za volilni okraj ptujski in rogaški g. M. Hermana, c. kr. sodnika v Borovji; — za volilni okraj slovenjegraški, šostanjski in marnberški g. Drag. Adamoviča pl. Čepinskega, posestnika, c. k. komornika itd. v Slovenjem Gradcu; — za mesta in trge: Celje, Brežice, Sevnica, Mozirje, Laško, Gorenjigrad in Ljubno: g. dr. Dragotina Ipavica, odvetnika v Mariboru; — za mesta in trge: Ptuj, Rogatec, Ormuž, Ljutomer, Središče, g. dr. Ivana Gršaka, koncipijenta na Ptujem.

Iz Koroškega. (*Volitve za deželni zbor*) so na Koroškem razpisane: za kmečke občine 27., za mesta in trge 30. junija, in za veliko posestvo 2. julija. Opominjamo naše bralce — tako piše „Besednik" — posebno pa koroške Slovence, da od prihodnjih volitev je odvisna naša osoda, da bodemo ležali, kakor si bomo postlali. Ako tedaj hočemo, da se naš jezik, naša vera in sploh naše pravice spoštujejo, ako hočemo, da se znižajo davki, da se razširja blagostanje, volimo skušene možé, ki so za to najbolj sposobni, ki so odrastli med nami, ki tedaj poznajo naše potrebe in imajo srce za nas, ki so razen tega trdnega značaja, da se ne sučejo po vetru. Toraj bodimo previdni, ne verujmo vsakemu, ki Bog vedi od kod pride in nam sladke besede daje. Pred vsem drugim pa priporočamo edinost! Volilni red na Koroškem je tak, da Nemci, ako se le malo gibljejo, nas lahko pod-se dobé. Toraj ne smemo biti nemarni; k volitvam pride naj vsak, kdor le more, in kdor je bolan, naj se s posteljo vred dá prinesti, kakor pri zadnjih volitvah sloveči češki rodoljub. Da pa ne postane kaka zmešnjava med nami, je treba, da kdo vse to v roke vzame; to bo na Koroškem storilo društvo „Trdnjava", ki bo po dogovoru z volilci imena kandidatov razglasila. Tedaj še enkrat: Bodite previdni in složni! —

— Naš deželni predsednik baron Kübeck je prestavljen na Štajarsko; na njegovo mesto pride g. grof Lodron pl. Laterano.

Iz Kostela. (*Birokratična samovoljnost.*) Kar še nikdar ni bilo pri deželnih volitvah, to je nam Kostelcem g. Fladung, kočevski okrajni poglavar, zdaj ukazal. Volilne možé moramo iti v Kočevje volit! Tako breme se nam še pod Bachom, ki je bil pri zadnjih volitvah deželni poglavar, ni nakladalo. Takrat, kakor pri vseh prejšnjih volitvah, smo te možé domá pri svojem županu volili. Zdaj naenkrat ukazuje g. Fladung drugače! Le pomislite, drage „Novice": Naša občina šteje še čez 3000 duš, in ljudjé imajo iz teh krajev 3 do 5 ur deleč v Kočevje. Koliko bo tu zamude, koliko stroškov za volilce! Čemu to? Ali bi ne mogel g. Fladung, kakor prejšnja leta ali sam priti ali kacega komisarja semkaj poslati, pred kterim bi se volitev naredila? Ali ne bi bilo pametneje, ko bi tako le en človek trošil in čas mudil, namesto da ga bo moglo zdaj toliko in toliko volilcev? Marsikter volilec pa še celó volit ne pojde, ker mu ni mogoče ali zavolj časa ali zavolj denarja, ali zavolj telesne slabosti, da bi dolgo pot v Kočevje delal. Ali se to pravi za ljudstvo skrbeti? Ali se to pravi, volitveno pravico podpirati in pomagati ljudstvu, da z volitvijo svojo pravo misel izreče, kar je prva dolžnost vsake ustavne vlade in nje uradnikov? Ljudje se hudó na to Fladungovo ravnanje pritožujejo in sploh govoré, da je to le kazen zato, ker so Kostelci dozdaj še zmirom národne poslance volili. Res žalostno je, da so pri nas še zmirom uradniki, ki se še drznejo „verfassungstreu" imenovati, pa ustavne postave tako narobe in ljudem na pravo muko zvršujejo. *)

*) Glej današnji list stran 190. Vred.

*) To ravnanje c. kr. okrajnega poglavarja kočevskega se po naših mislih nikakor ne vjema z ustavnimi načeli, ker s tem, da volitev stežuje in podražuje — brez potrebe, mnogotere volilce zadržuje, da se je ne morejo udeležiti, ter jim tako posredno volilno pravico krati. To je v ustavni državi pravemu pomenu postav nasprotno in nedopustno. Zato se nadjamo od c. kr. deželnega predsedstva, da bo to nepravilnost, ki mu jo tukaj očitno naznanjamo, odpravilo, in c. kr. okrajnemu poglavarstvu v Kočevji ukazalo, naj te volitve tako ovrší, kakor prejšnja leta. Vred.

Iz Goriškega 9. junija. (*Navskriž misli, treba za vrle poslance jako skrbeti.*) Ker se nova êra rada z lažnjivo svobodo baha, naj se mi dovoli rêči, da gorje ljudstvu, ako kmalo drugi veter ne pripiha. Kaj nam pomaga samo ime kristjansko, ako današnji liberalci celó krščanski nauk nameravajo pregnati iz šol! Ako so že zdaj — poleg tolike skrbi od cerkevne strani pri odgoji mladine — takó velike napake pri ljudstvu, kaj bo pa pozneje — brez vere? — Da bi tedaj človeške strasti in slabosti pri bližnjih prevažnih volitvah zastopnikov nam preveč ne škodovale, prav lepo prosim, skrbite in skrbimo za vrle poslance! Mi potrebujemo za poslance učenih, značajnih in skušenih mož. Premalo učeni, tudi pri dobri volji, ne morejo pomagati; neznačajnim vetrnjakom ni zaupati; danes so z nami, jutri proti nam. Na neskušene se pa tudi zanašati ni za prevelike rečí. Mnogi zoper dosedanje poslance preveč kričé, in vse v en koš mečejo, čeravno je (med sedanjimi) obilo vrlih vsega zaupanja vrednih možakov. Mnogi hrupé: uradnikov ne! Res je, da le malokter uradnik je sposoben za zastopnika ljudstva, ker pred vsem mu je vlada zapovednik, vendar radostni vidimo v deželnih zborih tudi iz med uradnikov vrle možake. Mnogoteri tudi klepečejo: duhovnikov ne voliti! al rodoljubno obnašanje vseh kranjskih poslancev osramotuje take vekače. Ako gosp. Marušič ni htel z glavo v skalo butati, dobrovedé, da je ne razbije, mu je to le na čast. Saj tudi zidar ne bo s kladvom tolkel po skali, če vé, da je nikakor ne razbije! Da bi pri toliki nevednosti ljudstva se pri bližnjih volitvah preveč Klunov v zbore ne vrinilo, treba je živo skrbeti.

Vernik, pa ne klerik.

Iz Vipave, 12. jun. (S taborom našim) smo že večidel v redu, le tega ne vemo, kaj da kuhajo gospodje, da nam dovoljenje še ni došlo, čeravno smo že 26. maja prošnjo vložili c. kr. gosposki. Pričakujemo ga res že težko vsak dan, ker o programu našem ne more biti nikakoršne overe. Tako-le se glasí: 1. Da se vsi Slovenci v eno vladno skupino — v „Slovenijo“ — zedinijo. 2. Da se nam naš domači slovenski jezik v šole za učnega in v uradnije za uradnega po vsi Sloveniji vpelje. 3. Da se občinska avtonomija toliko razširi, kolikor bi se veliko dragega uradovanja skrajšati in veliko stroškov, to je, davkov znižati dalo. 4. Da ni samo Vipavcem neobhodno potrebno večo skrbnost imeti za obilo pospeševanje v sadjereji, nego da se s tem tudi za lep dobiček v daljne kraje prikupijo. 5. Da prepeljanje železne ceste od Loke skozi Vipavo na Trst in Gorico ni samo silo potrebno za idrijski, vipavski in kraški okraj, nego je tudi silne važnosti za vladne potrebe celega cesarstva. 6. Da se prošnja sklene za vladno podporo za istrebljenje in vredenje vodotoka „Vipave“.

Odločili smo dan sv. Petra in Pavla, popoldne ob 4. uri, za da našega tabora. Ker mislimo, da smo ugoden dan zadeli, pričakujemo temveč naroda slovenskega od blizo in deleč v krasno našo vipavsko dolino, ktera po svetu sloví kot „slovenski raj“, ne ravno za to, da bi se nam Vipavcem tako dobro godilo kakor nekdaj prebivalcem „obljubljene dežele“, ampak vzlasti zarad premilega podnebja, po kterem je naša prijazna dolina prednica vsem drugim krajem Kranjskim. Brž ko imamo vladno dovoljenje v rokah, razpošljemo razglase. Za polovico znižana vožnína na železnici pa nam je že gotova.

Iz Košane 6. junija. — Težko pričakovano volitev novega župana imeli smo 22. u. m.; pri njej je bil za župana sedmih sosesk enoglasno izvoljen dosedanji župana-namestnik gosp. Leopold Dekleva, kterega smo si že zdavnej želeli, ker je delaven in značajen mož ter zeló vnet za blagostanje v soseskinih zadevah; al žalibog! težko nam dé slišati, da ga ni volja to volitev sprejeti zarad bolehnosti in svojih lastnih mnozih opravil, izgovorivši se na desetletno delovanje svoje kot prvi svetovalec tej občini. Zarad bolezni ni mogel biti tudi pri volitvi pričujoč. Naj bo tedaj to v dokaz našega spoštovanja in popolnega zaupanja do novoizvoljenega župana posebno onemu glasovitemu, nalašč imenovanemu dopisniku iz vremske doline v lanskih „Novicah“, kteri je o neki „svetinji“ kvasil, da bi se g. D. takrat podelila, kedar bi ga za župana (kneza) obojih teh far postavili. — Tega pa ravno zdaj še potreba ni, dokler imajo Vremci sami še njegovega ravno tako značajnega in obče čislanega brata gosp. Jan. D. za svojega župana.

M. L., v imenu odbora.

Iz Ljubljane. Kakor po vsi Cislajtaniji, tako tudi pri nas volitve za deželni zbor zdaj „zvonec nosijo“. Vse drugo stojí zdaj zadej, — kajti vsak, kdor ima le količkaj srca za svoj dom in domovino svojo, čuti dobro, kako sila važne bodo prihodnje volitve, kakor je to obširnejše razložil v poslednjem našem listu odbor društva „Slovenije“. Ta odbor se pogostoma zbira v sejah, da prevdarja glase in nasvete, ki mu dohajajo iz dežele in odkritosrčno se pomenkva o možeh, ki naj se volijo za poslance. Dognal je svojo nalogo v poslednji seji v pondeljek tako deleč, kakor kaže današnji razglas na zadnji strani „Novic“, da imenuje vse poslance za kmečke in mestne občine, razun dveh, v kterem dozdaj ne more imenovati kandidatov, to je, za mesto Ljubljano in pa tretjega kandidata za Trebno, ker je gosp. dr. Toman zarad hude bolezni predsedstvu „Slovenije“ naznaniti dal, da nikakor ne more misliti na to, da bi prevzel kako poslanstvo, kajti tudi v srečnem izidu bolezni svoje bode potreboval mirú dolgo časa. V takem bridkem položaji je sklenil odbor „Slovenije“ poprašati volilce 6 volilnih okrajev, ki volijo v Trebnem, naj povejo, kterega poslanca da hočejo zraven grofa Barbota in župnika Tavčarja. Pri tej priliki se je odboru razodela želja, naj bi očitno povedal, zakaj za Trebno ni imenoval prejšnjega poslanca dr. Zarnika. Odgovor na taka vprašanja je na kratko rečen ta, da po vsem dr. Zarnikovem vedenji je že zdavnej očitno, da program njegov se ne strinja s programom národne večine deželnega zbora kranjskega, in ker sloga med narodnimi zastopniki je prvi pogoj vspešnega delovanja, zato odbor ravnaje o smislu národne večine, dr. Zarnika, ki je pri lanskih volitvah bil voljen le na priporočilo narodnega volilnega odbora, letos po skoro soglasnem sklepu ni stavil za kandidata. Kar „Tagblatt“, „Triesterica“ in te baže časniki, kterim so najhuji strah tako imenovani „Staroslovenci“ o razpravah volilnega odbora „Slovenije“ čvekajo zato, ker predobro vedó, da mnogo let skušeni narodni možje se nikdar nikoli ne bodo vsedli na limance lažnjivim liberalcem, je večidel laž, izročena jim po kakem ovaduhu, kogar še tega ni sram, da ne bi pritikoval imen tacih mož vmes, ki o dr. Zarniku še besedice zinili niso in ki se nalašč stavijo na javnost, da bi se volilci sleparili, da agitacija izvira od tako imenovanih „klerikalcev“. Protivniki nimajo nikoli druzega orožja kakor osebne napade, kterim se vsak poštem rodoljub ogiblje, kar nazoče more.

— Zdaj je gotovo, da namesti dozdanjih 10 c. kr. okrajnih zdravnikov na Kranjskem jih bode vprihodnje le 5, in sicer eden v Ljubljani, eden v Kranji (za celo gorensko stran), eden v Postojni, eden v Novem mestu, eden pa v Kočevji. Tudi to je za našo deželo, ki ima že tako malo zdravnikov, nesrečen

sad Giskrove êre. Se vé, da deželni zaklad in občine si smejo postaviti svojih zdravnikov — če jih plačajo.

— Po sklepu lanskega dež. zbora so med skladne ceste vvrstene sledeče ceste: cesta od Radomelj čez Homec noter do Kamniško-Trzinske skladne ceste, — nova cesta med Soderšico in Blokami čez Sedlo, Krčale in Ravno, — nova cesta v Braničiski dolini iz Vipave čez Mavče do Primorske meje, — stranska Kočevsko-Mozelska cesta iz Vidma čez Nemško Loko, Miklarje v Črnomelj, — cesta med Litijo in Pleškoviškim mlinom, in pa Vidošička cesta od Metliško-Drašiške ceste do Vojaške Granice, so potrjene za skladne ceste (Concurrenzstrassen), — dozdaj skladni cesti: čez Žigmarice, Mlako in Podklanec, in pa una čez Goro v Loški Potok pa nehate biti skladni cesti.

— Ravnatelj realke g. Schrey ostane le še do konca tega šolskega leta v svoji tukajšnji službi.

— 72 Rauchovih Hrvatov je prišlo v nedeljo v Ljubljano ogledat ljubljansko „Feuerwehr", češ, da tako napravijo tudi v Zagrebu in Sisku. Konstitucijonalci in Feuerwehrci so jih sprejeli z veliko slavo. Ko so bili 1867. leta narodni Hrvatje v Ljubljani, so bili zarad narodne obleke v kazini od „Laibacherice" razžaljeni. Vse današnje komedije so preočitne, da ne bi se razvidelo, kaj za temi demonstracijami tičí! Prave dobrodelne naprave se nikoli ne snujejo s bahastimi burkami; — le turnarji so v „feuerwehri" kakor fenis iz pepela vstali, Käsbacherjev „apostel človečanstva" Jergitsch se je prikazal v Ljubljano, in Dežman je govoril slovenski. „Brencelj" ima spet gradiva dovelj.

— (*Tabor v Cerknici*) 12. dne t. m., pri kterem se je zbralo gotovo čez 8000 ljudí, dovršil se je na čast dotičnemu odboru v najlepšem redu vpričo cesarskega komisarja g. Ogrinca pri jako ugodnem vremenu. Pokazal nam je ta tabor zopet sijajno narodno navdušenost naših bratov na Notranjskem. Iz Ljubljane in ljubljanske okolice pripeljal je vlak okoli 400 domorodcev s 4 zastavami in godbo vrhniško v Rakek, kjer je taborite srčno sprejel taborski odbor, „Sokol" postojnski in planinski. V Cerknico došle goste čakalo je na stotine ljudí in vrle domorodkinje okinčale so zastave. Kmalu potem prišli so tudi taboriti iz Trsta, Primorja in bližnjih krajev. Taborovalo se je na prijaznem griču nad Cerknico, odkodar je bil krasen pogled na slovečo jezero in celo jako zanimivo dolino. Pozdravil je najprvi v velikanskem številu zbrane taborite gosp. Adolf Obreza, župan Cerkniški in odbora prvomestnik, s krepko besedo in predlagal dr. Razlaga za prvosednika današnjemu taboru, ki je, ko je tudi zbor po glasovanju temu pritrdil, prevzel prvosedstvo. — Resolucije, ki so jih predlagali dr. Zarnik o zedinjenji Slovenije, dr. Razlag o vpeljanji slovenskega jezika v šole in uradnije, dr. Costa o samoupravi in gozdnih zadevah, g. župan Hren o mitnicah, in g. Noli o zniževanji železniške tarife, bile so soglasno sprejete. — Po dokončanem taboru brali so se telegrami in dopisi iz mnogovrstnih slovanskih krajev, zapeli so pevci na odru narodne pesmi, svirala je tudi godba vmes, da precej časa ostali smo še na priljubljenem nam taborišču. Povzdignjenega srca smo zapustili vrle Notranjce, ko je poseben vlak se na odhod oglasil, ki nas je okoli polnoči zopet pripeljal v Ljubljano.

— (*Poslano.*) Spominjam se, da sem v „Novicah" čital neki dopis iz Železnikov, v kterem dopisnik napake graške vzajemne zavarovalnice biča. Prav je tako, odkrijmo našemu narodu, kaj je prav za-nj, kaj napačno, kaj je koristno, kaj njemu v kvaro, saj je ravno graška ena tistih tujih sesalk, ki vsako leto največ denarja našim rojakom izpiplje. Ona se imenuje vzajemna; a kaka je ta vzajemnost pri njej? Ne da bi delala usmiljeno, humanitarno, kakor bi to moralo biti, in je tudi v resnici pri vseh druzih vzajemnih zavarovalnicah, ljubi svobodo v Avstriji navadno. Ako se komu taka prigodi, da ne more koj v vsacem obroku o uri in minuti plačati, pridejo policaji ali žandarmi z eksekucijo k njemu; tedaj išči, kjer hočeš, dati moraš, če je ne vem kaj; in kdo ne vé, koliko mora sedanji čas naš kmet oblaziti, da dobi le za teden nekaj krajcarjev na posodo. Oj te toliko hvaljene svobode, še naš kmet je ima preveč, dasiravno jej ni nikoli oponiral! Kar povem v naslednjem, prigodilo se je prav meni samemu. Ker se mi je zdelo z dividendo nekoliko čudno, ker sem vsako leto skoraj več plačal, ko je navadna premija znašala in ker stoji v pravilih izrečno: „Kdor ima vzroke, odpové se lehko zavarovanju, kedar hoče", storil sem tudi jaz tako, navêdel svoje razloge in se pri „Slaviji" zavaroval. Kljubu vsemu temu, da sem imel vzroke, dobim avstrijsko svobodo na dom. Prišla je eksekucija! (Kon. prih.)

— (*Poberki iz raznih časnikov.*) Ljubljanskemu „Tagblattu" razglas do volilcev, ki so ga prinesle zadnje „Novice" od volitvenega odbora društva „Slovenije", kar nič ni po všeči. Nas to jako veselí, zakaj tak razglas, kteremu bi „Tagblatt" pritrdil, slovenski volilci gotovo zavržejo. Nasproti pa on hvali in do nebes povzdiguje volitveni razglas, ki ga je izdalo ljubljansko „konstitucijonalno" društvo. Tudi tega mu ne branimo, naj hvali; samo tega mu ne moremo potrditi, da zastran konstitucijonalnega razglasa resnice ne pové, in da našemu napake in pomanjkljivosti očita, ki jih v njem ni. Razglas ljubljanskih konstitucijonalcev in politiški program, ki je v njem, to ni njih iznajdba, ni njih delo, to je zgolj prepisano po tistem programu, ki so ga 22. maja t. l. skovali na Dunaji ustavoverneži od stare Giskra-Herbstove garde; to ni noben nov program, to je pogreta jed iz tiste kuhinje, v kteri se je pretekla tri leta za avstrijske narode kuhalo in peklo, kar jim pa ni prav teknilo, tako, da zahtevajo zdaj sploh druzih primernejših jedil. „Tagblatt", ako ne bi resnice stavil za laž, bil bi moral povedati, od kod je njegovih konstitucijonalcev program, da bi se ne bilo za novo prodajalo, kar je že stara roba; če tudi je sèm ter tjè s kako novo frazo, kot so na pr. direktne volitve, prebavana. Take reči se morajo vedeti; zakaj nam je iz tega jasno, da ljubljanski konstitucijonalci še naprej v isti rog trobijo, v kterega so Giskra, Herbst in vsi tisti pihali, ki so zadnja tri leta Avstrijo vladali, kterih svoboda je bila sila za vse druge; ravnopravnost pa le nemško gospodovanje nad vsemi drugimi narodi. Zato jih zdaj nemški listi sami prav primerno imenujejo lažnjive liberalce (die Falschliberalen). In glej! s programom od te nesrečne, za Avstrijo in vse nas pogubljive stranke izposojenim se drzne ljubljansko konstitucijonalno društvo stopiti pred volilce kranjske dežele, in priporočati jim spet to, kar je, kakor nas triletna skušnja učí, pogubivno za Avstrijo. — Ako pa „Tagblatt" našemu razglasu očita, da ni v njem jasnega poguma, to ga on ali ni dobro bral ali pa ne prav razumel, drugače bi bil našel, da se ne govorí samo v splošnih frazah o miru in spravi, ampak da je tudi prav na tanko povedano, s čem in kako naj se to doseže. On zahteva: enakopravnost vseh narodov, to je edino sredstvo, s kterim se pomirijo in spravijo avstrijski narodi; a da enakopravnost resnica postane, da ne bo vedno le na papirji, zahteva se, naj se narodom dá samouprava, kar najširja samouprava (avtonomija), da bodo svoje reči sami ravnali in oskrbovali brez „irofstva" vladnega, in da ne bo vsaka najmanja pravičica od dobre volje dunaj-

skih ministrov zavisna. To je pot, ki pelje do svobode, ne do tiste, ki jo „Tagblatt“ hoče, ki je le v frazah, a v resnici je ni; ampak do prave, resnične svobode, v kteri se narodi dobro počutijo ter dušno in telesno napredujejo, kakor nam priča v Evropi Švica in v Ameriki združene države severne Amerike. Naš program je tedaj jasen; on se pa tudi popolnoma vjema z blago voljo Njih Veličanstva, če prav „Tagblatt“ tega noče slišati; zakaj on pelje gotovo in naravnost do tistega cilj in konca, ki je pokazan z Njih Veličanstva besedami: „Jaz čem mir imeti s svojimi narodi“. — „Tagblattovci“ pa nočejo mirú drugačnega, kakor tacega, ki kraljuje na pokopališču, — nemškutarji bi le takrat mirovali, kedar bi Slovence potlačene vrgli v grob! Posebno hud trn v pêti so pa nemškim liberaluhom in njim privrženim Slovencem duhovni v deželnih zborih in v državnem zboru. Ker, kakor smo predno je umrl general-vikar Kos, tudi imeli 5 duhovnov v deželnem zboru kranjskem, odbor „Slovenije“ zopet priporoča 5 duhovnov, kričijo omenjeni liberaluhi, ki krčmo stavijo nad cerkev: „čemú farjev?“ Vprašamo te vekáče le to: Ali tudi najsvobodnejše ustave v Ameriki, na Angleškem itd. zabranujejo duhovnov voliti v deželne zbore? Ali duhoven ni državljan kakor trgovec, obrtnik, dohtar itd.? Ali so v političnem življenji samo za to dobri, da davek plačujejo? Če ima kakih 100 grajščakov privilegijo, da volijo 10 poslancev v deželni zbor, kako da bi izmed več kot 700 duhovniki ne smelo 5 poslancev biti? Kdo je odnekdaj izrejeval ljudstvo, ko je še bilo celó malo šol, kakor dušni pastir? Kdo je do danes največ se trudil v šolah za omiko narodovo? Kdo nam je ohranil še jezik slovenski, ko so ga cesarske gospóske popolnoma že zatrle v kancelijah? Kdo je do leta 1850. narodu na poduk spisal največ knjig? Kdo je bil ljudstvu našemu izgled v kmetijstvu, sadjereji itd.? In da ne govorimo o mnozih druzih duhovnih, ki so bili dobrotniki narodu, povejte nam: kaj vlečete Vodnika vsako leto na dan in ga slavite, saj je bil duhovnik? Pojte rakom žvižgat lažnjivi vi „rodoljubi“, ako so vam zdaj, ko imamo vživati ustavno svobodo, duhovni na poti! Kaj da nemškutarski liberalúh s tem hoče doseči, da preganja vero in cerkev, to dobro vemo, — izneverili bi radi naš narod in ga vrgli v nemško bisago! — kaj pa Slovenec hoče s tem, da z unim v en rog trobi, to vedi Giskra! Poglejte v gornjo Avstrijo, kaj se tam godí? Gornja Avstrija ne more dalje prenašati, da se katoliška vera le še kot siromašk pankert trpí v Avstriji, — pošteni možaki v vsej deželi so se zdramili, vstopili na noge, in že javkajo liberalúški časniki, da bodo pri volitvah padli „ustavoverci“.

Častiti volilci ljubljanskega mesta!

Volitev poslancev za deželni zbor se bliža!

Tudi Vi imate voliti dva poslanca.

Važnosti volitve za deželni zbor Vam ni treba obširno razkladati, Vi sami jo znate dobro presoditi. Izvolite si toraj moža, ki sta neodvisna, značajna in prava slovenska rodoljuba! Da bode pa podpisani odbor izvedil, kterima najbolj zaupate, Vas vljudno vabi

k volitvi za skušnjo, v nedeljo 19. dne t. m. ob 3. uri v dvorano ljubl. čitalnice.

Pridite gotovo vsi, da v smislu našega programa zedinjeni stopimo k volitvi! Saj je pravica volitve ena najvažnejših pravic ustavnega državljana.

Za odbor „Slovenije“

Dr. Jan. Bleiweis, predsednik.

Odbor društva „Slovenije“ priporoča za deželni zbor kranjski te-le poslance:

I. Za kmečke občine.

1. Za Ljubljansko-Vrhniško okolico: gospoda dr. **Janeza Bleiweis-a** in dr. **Jožefa Poklukar-ja** v Ljubljani.
2. Za Kamnik in Brdo: gospoda **Janeza Toman-a**, dekana v Moravčah.
3. Za Kranj, Tržič in Loko: gospoda **Franceta Kramar-ja**, korarja, in dr. **Radoslava Razlag-a**, advokata v Ljubljani.
4. Za Radolico in Kranjsko goro: gospoda **Lovro Pintar-ja**, fajmoštra na Breznici.
5. Za Postojno, Planino, Senožeče, Lož in Bistrico: gospoda dr. **Etbin Costa**, advokata v Ljubljani, in **Matija Koren-a**, posestnika v Planini.
6. Za Vipavo in Idrijo: gospoda **Jurija Grabrijan-a**, dekana v Vipavi.
7. Za Novomesto, Kostanjevico in Krško: gospoda **Jožefa Zagorc-a**, posestnika v Št. Jerneji.
8. Za Trebno, Zatičino, Žužemberk, Mokronog, Litijo in Radeče: gospoda **Jožefa** grofa **Barbota**, grajščaka v Rakovniku, gospoda **Miha Tavčar-ja**, fajmoštra v Vačah.*)
9. Za Kočevje, Lašče in Ribnico: gospoda **Luka Svetec-a** in gosp. **Petra Kozlerja** v Ljubljani.
10. Za Črnomelj in Metliko: gospoda **Martina Kramarič-a**, posestnika v Radovici.

II. Za občine v mestih in trgih.

1. Za Idrijo: gospoda **Marka Lipold-a**, c. k. višega rudarskega svetovalca.
2. Za Tržič, Radoljco in Kamnik: gospoda **Janeza Murnik-a**, tajnika kupčijske in obrtnijske zbornice in vrednika „Novicam“.
3. Za Postojno, Vrhniko in Lož: gospoda **Franceta Kotnika**, posestnika na Vrhniki.
4. Za Kranj in Loko: gospoda **Leopolda Jugovic-a**, posestnika in trgovca v Kranji.
5. Za Novomesto, Kostanjevico, Krško, Črnomelj, Metliko in Višnjo goro: gospoda **Karola Rudeža**, grajščaka v Hrastji.
6. Za Kočevje in Ribnico: gospoda **Janeza Košir-ja**, c. k. okrajnega sodnika v Kočevji.

(Za Ljubljano se nasvetujeta poslanca prihodnjič po zaslišanji volilcev.)

*) Ker se je gosp. dr. Toman vsled hude bolezni, zarad ktere bode potreboval mirú dolgo časa, odločno odpovedal vsakoršni volitvi, tedaj ga odbor mora izpustiti iz te vrste.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.